

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

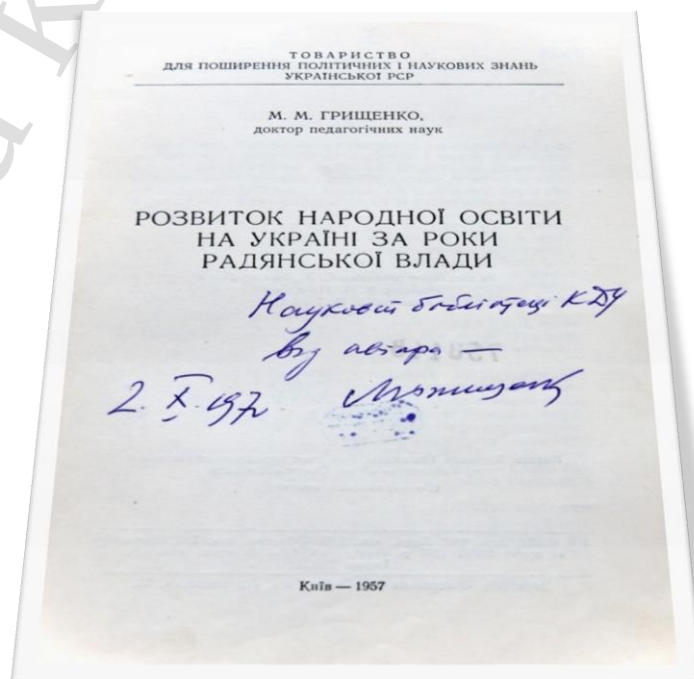
Наукова бібліотека ім. М. Максимовича

Інформаційно-бібліографічний відділ

Грищенко Микита Минович

(1900–1987)

рекомендаційний список літератури

Грищенко Микита Минович (1900–1987) : рекомендаційний список літератури / Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка, Наук. б-ка ім. М. Максимовича, Інформ.-бібліогр. від. ; [упоряд.: І. І. Тіщенко, В. В. Матюха ; за заг. ред. І. І. Тіщенко ; наук. ред. д-р наук з соціальних комунікацій О. О. Сербін ; фото Ю. В. Петровської]. – Київ : [б. в.], 2020. – 44 с. : іл.

Список укладено до 120-річчя від дня народження (27 вересня 1900) Микити Миновича Грищенка (1900–1987) – видатного українського педагога, ученого-дослідника історії розвитку педагогічної науки в Україні, доктора педагогічних наук, професора, ректора Київського інституту соціального виховання (1930–1932), директора Науково-дослідного інституту дефектології (НДІД) (1948–1955) і Науково-дослідного інституту педагогіки УРСР (1956–1958), викладача (з 1957) і завідувача кафедри педагогіки Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка (понад 30 років), автора праць з історії розвитку педагогіки в УРСР та дефектології, заслуженого діяча науки УРСР (1969).

Представлена у списку література відображає фонди Наукової бібліотеки ім. М. Максимовича.

Науковий доробок М. М. Грищенка

1945

1. **Підготовка і організація випускних екзаменів і перевідних іспитів у школах** // Радянська освіта. – Київ, 1945. – 20 квіт. (№ 17). – С. 2.
2. **Про викладання історії в початковій школі** // На допомогу вчителеві початкової школи : зб. ст. – Київ ; Львів, 1945. – С. 118–124.

1946

3. **Використання художньої літератури на уроках історії** // Радянська школа. – Київ, 1946. – № 4. – С. 41–45.
4. **Організація роботи в радянській школі** // Радянська школа і організація її роботи : збірник на допомогу вчителеві західних областей України / за ред. проф. С. Чавдарова ; МО УРСР, Український НДІ педагогіки. – Київ ; Львів, 1946. – С. 43–51.
5. **Экскурсии** // Сталинское племя. – Киев, 1946. – 19 июня (№ 117). – С. 4.

Учбові екскурсії в школі.

1947

6. Про екскурсії у викладанні вітчизняної історії
// Радянська школа. – Київ, 1947. – № 2. – С. 48–51.

1948

7. **Всеобщее** обучение – великое завоевание советского народа // Правда Украины. – Киев, **1948**. – 24 авг. (№ 200). – С. 3–4.

8. **Народна** допомога школі. – Київ : Радянська школа, **1948**. – 76 с.

*Монографія, в основу якої покладена кандидатська дисертація
М. М. Грищенко.*

9. **Обласні** науково-педагогічні конференції Донбасу
// Радянська освіта. – Київ, **1948**. – 8 жовт. (№ 41). – С. 3.

10. **Опитування** й оцінка знань учнів з історії // Радянська школа – Київ, **1948**. – № 4. – С. 24–27.

11. **Поліпшити** якість роботи спеціальних шкіл
// Радянська освіта. – Київ, **1948**. – 6 серп. (№ 32). – С. 2.

1949

12. **За вищий** ідейний рівень навчально-виховної роботи
// Радянська освіта. – Київ, **1949**. – 1 верес. (№ 36). – С. 4.

13. **А. С. Макаренко** про роботу вихователя. – Київ : Ін-т дефектології, **1949**. – 20 с.

14. **Мысли** об учителе // Сталинское племя. – Киев, **1949**. – 17 авг. (№ 162). – С. 3.

Макаренковські читання.

15. **Найважливіші** завдання викладання історії СРСР
// Радянська школа. – Київ, **1949**. – № 3. – С. 55–60.

16. **Й. В. Сталін** – великий друг дітей і молоді // Радянська школа. – Київ, **1949**. – № 6. – С. 41-47.

1950

17. **Вказівки** до організації методичної роботи в спеціальних школах. – Київ : Ін-т дефектології, **1950**. – 20 с.

18. **Наочність** при вивченні арифметики в школах глухонімих та допоміжних. – Київ : Ін-т дефектології, **1950**. – 27 с.

19. **Невпинно** підносити якість роботи спеціальних шкіл. – Київ : НДІ Дефектології, **1950**. – 44 с.

20. **Позакласна** робота з історії // Радянська освіта. – Київ, **1950**. – 21 жовт. (№ 42). – С. 4.

21. **У школах** Закарпаття // Радянська освіта. – Київ, **1950**. – 27 січ. (№ 4). – С. 4.

З січневих нарад учителів.

1951

22. **Виховання** почуття братерської дружби народів СРСР на уроках історії // Радянська освіта. – Київ, **1951**. – 11 серп. (№ 32). – С. 3.

23. **Самостійна** робота учнів старших класів // Радянська школа. – Київ, **1951**. – № 3. – С. 37-40.

1952

24. **Братня** допомога народів СРСР у відбудові шкіл Радянської України // Радянська школа. – Київ, 1952. – № 4. – С. 3–8.

1953

25. **Поліпшити** керівництво самостійною роботою студентів педвузів // Радянська школа. – Київ, 1953. – № 2. – С. 14–16.

1954

26. **Подолати** мовні дефекти в учнів // Радянська освіта. – Київ, 1954. – 25 верес. (№ 39). – С. 3.

27. **Развитие** народного образования в Украинской ССР // Советская педагогика. – Москва, 1954. – № 4. – С. 86–96.

28. **[Рецензія]** / М. М. Грищенко, М. М. Миронов // Радянська школа. – Київ, 1954. – № 12. – С. 40–43. – Рец. на кн.: Дорога призвания / Виктор Баграновский ; ред. Н. Строковский. – Київ : Радянський письменник, 1954. – 527 с.

29. **Школа** Украинской ССР в период между XVIII и XIX съездами Коммунистической партии Советского Союза (1939–1952 гг.) : автореф. дис. ... д-ра пед. наук / Грищенко Никита

Минович ; Моск. гос. пед. ин-т им. В. И. Ленина. – Москва, 1954. – 31 с.

1955

30. **Виховання** почуття пролетарського інтернаціоналізму в процесі викладання історії СРСР // Радянська школа. – Київ, 1955. – № 5. – С. 9–17.

31. **Організація** методичної роботи в спеціальній школі-інтернаті. – Київ : Радянська школа, 1955. – 48 с.

1956

32. **Авторитет** радянського вчителя // Радянська освіта. – Київ, 1956. – 12 груд. (№ 51). – С. 1.

33. **Величні** підсумки. Школа УРСР до 39-х роковин Жовтня // Радянська освіта. – Київ, 1956. – 3 листоп. (№ 45). – С. 2.

34. **Іван Франко** в шкільних підручниках // Радянська школа – Київ, 1956. – № 8. – С. 50–55.

35. **Невідкладні** завдання педагогічної науки / С. Х. Чавдаров, М. М. Грищенко // Радянська школа. – Київ, 1956. – № 9. – С. 11–21.

1957

36. **Науково-дослідна** робота з питань політехнічного навчання та морального виховання. – Київ: Радянська школа, 1957. – 30, [2] с.

Розглянуто окремі праці, видані за минулі три роки з питань політехнічного навчання і морального виховання учнів середніх шкіл.

37. **Педагогічна** наука в Українській РСР за сорокаріччя / С. Х. Чавдаров, М. М. Грищенко // Радянська школа. – Київ, 1957. – № 11. – С. 40–50.

38. **Розвиток** народної освіти на Україні за роки

Радянської влади / [за заг. ред. С. А. Литвинова]; Т-во для поширення політичних і наукових знань. – Київ: [Радянська Україна], 1957. – 44 с. – Дарчий напис «Науковій бібліотеці КДУ – від автора. 2.Х.1970. Підпис».

1958

39. **За дальший** розвиток університетської освіти // Радянська освіта. – Київ, 1958. – 13 груд. (№ 50). – С. 3.

40. **За творче** опрацювання проблем педагогічної науки / М. М. Грищенко, С. Х. Чавдаров // Радянська школа. – Київ, 1958. – № 1. – С. 3–17.

41. **Про обсяг** знань // Радянська освіта. – Київ, 1958. – 10 трав. (№ 19). – С. 2.

Про виробниче навчання.

42. **Строительство** советской школы в Украинской ССР (1917–1920) // Советская педагогика. – Москва, 1958. – № 1. – С. 77–86.

43. **Читанка** для четвертого класу допоміжних шкіл. – Вид. 4-те. – Київ: Радянська школа, 1958. – 200 с. – Дарчий напис «Науковій бібліотеці КДУ. – від автора. 27.Х.1970. Підпис».

1959

44. **Навчання** аномальних дітей на Україні перед Великою

Жовтневою соціалістичною революцією // Вісник Київського університету. Серія історії та філософії / М-во вищої і серед. спец. освіти УРСР, [Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. – Київ, 1959. – № 2, вип. 2. – С. 122–131.

45. **Опыт**, достойный подражания // Советская Украина. – Киев, 1959. – № 10. – С. 168–169. – Рец. на кн.: На вірному шляху / М. М. Моторнюк. – Київ, 1959. – 56 с.

46. **Режим** праці студента під час екзаменів // За радянські кадри. – Київ, 1959. – 14 січ. (№ 4) – С. 2–3.

47. **Роль** Київського університету в розвитку народної освіти і культури на Україні // Радянська школа. – Київ, 1959. – № 9. – С. 84–88.

До 125-річчя Київського університету.

1960

48. **Народна** освіта в західних областях Української РСР. – Київ : Радянська школа, 1960. – 144 с.

Книга присвячена знаменній даті в історії українського народу – 20-річчю з дня возз'єднання західноукраїнських земель з Радянської Україною. Стисло описаний стан освіти до 17 вересня 1939 р.

49. **Університет** і підготовка вчителів // Радянська освіта. – Київ, 1960. – 25 трав. (№ 42). – С. 2.

1961

50. **Високе** покликання радянського вчителя / Т-во для поширення політичних і наукових знань. – Київ: [Радянська Україна], 1961. – 46, [2] с. – (Серія 9, № 5). – Дарчий напис

«Науковій бібліотеці КДУ – від автора. 2.X.1970. Підпис».

51. **Педагогічна** наука в роки Великої Вітчизняної війни радянського народу (1941–1945 рр.) // Вісник Київського університету. Серія історії та філософії / Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. – Київ, **1961**. – № 4, вип. 1. – С. 40–50.

52. **Тарас** Григорович Шевченко і народна освіта / С. Х. Чавдаров, М. М. Грищенко. – Київ : Вид-во Київського університету, **1961**. – 56 с.

53. **Університет** і підготовка вчителів // Радянська освіта. – Київ, **1961**. – 18 лют. (№ 14). – С. 2.

Роздуми, пропозиції, зауваження.

54. **Школа** УРСР у першому воєнному 1941/1942 навчальному році // Вісник Київського університету. Серія історії та філософії / Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. – Київ, **1961**. – № 3, вип. 2. – С. 26–35.

55. **Ред.: Вісник** Київського університету. Серія історії та філософії / М-во вищої і серед. спец. освіти УРСР, [Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка ; відп. ред. проф. О. А. Бородін ; редкол.: доц. Ю. Я. Білан, проф. А. О. Введенський, проф. М. М. Грищенко, доц. Г. Й. Герман, проф. Ф. Ф. Єневич, проф. П. В. Копнін, проф. П. А. Лавров, доц. П. М. Овчаренко, проф. О. М. Раєвський, доц. В. І. Стрельський, доц. В. Є. Спицький (відп. секр.), д-р іст. наук В. А. Тарасенко, доц. К. А. Ткаченко, доц. В. К. Танчер, проф. М. С. Шлепаков]. – Київ : Вид-во Київ. ун-ту, **1961**. – № 3, вип. 2 : за 1960 рік. – 119, [1] с.

56. **Ред.: Вісник** Київського університету. Серія історії та філософії / М-во вищої і серед. спец. освіти УРСР, [Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка ; відп. ред. проф. О. А. Бородін ; редкол.: О. А. Бородін (відп. ред.), В. Є. Спицький (відп. секр.), Ю. Я. Білан, А. О. Введенський, М. М. Грищенко, Г. Й. Герман, Ф. Ф. Єневич, П. В. Копнін, П. А. Лавров, П. М. Овчаренко, О. М. Раєвський, В. І. Стрельський, В. Я. Тарасенко, К. А. Ткаченко, В. К. Танчер, М. С. Шлепаков]. – Київ : Вид-во Київ. ун-ту, **1961**. – № 4, вип. 1. – 143, [1] с.

1962

57. **Інструмент** майстерності // Радянська освіта. – Київ, **1962**. – 14 лип. (№ 55). – С. 2.

Про викладання в ун-ті.

58. **40 років** піонерській організації ім. В. І. Леніна // Вісник Київського університету. Серія історії / Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. – Київ, **1962**. – № 5, вип. 2. – С. 14–24.

59. **Ред.: Вісник** Київського університету. Серія історії / М-во вищої і серед. спец. освіти УРСР, [Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка ; відп. ред. доц. В. Є. Спицький ; редкол.: В. Є. Спицький (відп. ред.), В. І. Волковинський (секр.), А. О. Введенський, М. М. Грищенко, Ю. Я. Білан, В. О. Маркіна, П. М. Овчаренко, Л. М. Славін, В. І. Стрельський,

В. Я. Тарасенко]. – Київ : Вид-во Київ. ун-ту, 1962. – № 5, вип. 2. – 102, [2] с.

1964

60. **Наші** діти – наше майбутнє / М. М. Грищенко, В. О. Сухомлинський // Радянська Україна. – Київ, 1964. – 20 груд. (№ 296). – С. 1.

1965

61. **Пути** повышения уровня педагогической подготовки студентов университета // Советская педагогика. – Москва, 1965. – № 3. – С. 101–105.

62. **Роки** давні й сьогочасні // Радянська освіта. – Київ, 1965. – 20 лют. (№ 14). – С. 2.

63. **Хто** досліджує проблеми педагогіки вищої школи? // Радянська школа. – Київ, 1965. – № 6. – С. 1–5.

1966

64. **Досліджувати** найважливіше, впроваджувати найефективніше / М. М. Грищенко, А. Д. Бондар // Радянська школа. – Київ, 1966. – № 3. – С. 19–22. – Рец. на ст.: Педагогічна

наука і шкільна практика / В. І. Чепелєв // Радянська школа. – Київ, 1966. – № 1. – С. 1–9.

65. **Літературна** читанка для VII класу допоміжних шкіл. – 4-те вид. – Київ : Радянська школа, 1966. – 168 с.

1967

66. **Педагогічна** наука в університеті за 50 років // Вісник Київського університету. Серія історії / Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. – Київ, 1967. – № 9. – С. 118–119.

67. **Шляхи** удосконалення гуманітарної освіти в системі університетів // Проблеми розвитку університетської освіти / М-во вищ. і серед. спец. освіти УРСР, Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. – Київ, 1967. – С. 64–80.

1968

68. **Важливі** дидактичні «дрібниці» // Радянська освіта. – Київ, 1968. – 3 лют. (№ 10). – С. 2.

Проблеми педагогіки вищої школи. Частина друга.

69. **Найдорожча** дисертація // Радянська освіта. – Київ, 1968. – 27 січ. (№ 8). – С. 2.

Проблеми педагогіки вищої школи. Частина перша.

70. **Невтомна** справа // Радянська освіта. – Київ, 1968. – 14 лют. (№ 14). – С. 2.

Проблеми педагогіки вищої школи. Частина третя.

71. **Подвиг** // Радянська освіта. – Київ, 1968. – 13 січ. (№ 4). – С. 2.

Розповідають ветерани освіти.

72. **Струми** симпатії // Радянська освіта. – Київ, 1968. – 28 лют. (№ 17). – С. 2.

Проблеми педагогіки у вищій школі. Частина четверта.

1969

73. **До** історії ліквідації неписьменності на Україні // Вісник Київського університету. Серія історії / Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. – Київ, 1969. – № 11. – С. 39–46.

74. **Підготовка** педагогічних кадрів в університетах // Радянська школа. – Київ, 1969. – № 8. – С. 71–77.

75. **Ред.: Вчись** самостійно працювати : (на допомогу студенту-першокурснику) : [посібник] / М-во вищ. та серед. спец. освіти УРСР, Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка, Каф. педагогіки середньої та вищої школи ; за ред. проф. М. М. Грищенка. – Київ : [б. в.], 1969. – 92, [2] с.

1970

76. **В. І. Ленін** і становлення соціалістичної системи освіти в Українській РСР // В. І. Ленін про освіту, навчання і

комуністичне виховання / [редкол.: А. Д. Бондар, Т. Є. Галушко, М. М. Грищенко (відп. ред.)]. – Київ, 1970. – С. 3–42.

77. **Формування** у студентської молоді комуністичної ідейності в навчально-виховній роботі // Дидактика вищої школи : курс лекцій / М-во вищ. і серед. спец. освіти УРСР, Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. – Київ, 1970. – Вип. 1. – С. 24–55.

78. **Ред.: В. І. Ленін** і становлення соціалістичної системи освіти в Українській РСР // В. І. Ленін про освіту, навчання і комуністичне виховання / [редкол.: А. Д. Бондар, Т. Є. Галушко, М. М. Грищенко (відп. ред.)]. – Київ : Вид-во Київського університету, 1970. – 215 с.

1971

79. **Викладач** педагогічного вузу. Яким він повинен бути? // Радянська школа – Київ, 1971. – № 6. – С. 78–82.

80. **Вчений** і учитель // Радянська освіта. – Київ, 1971. – 23 січ. (№ 6). – С. 2.

Педагогічні роздуми.

Відгук: Петрук О. Коли вже маєш диплом / О. Петрук // Радянська освіта. – Київ, 1971. – 27 берез. (№ 25). – С. 3; Шаповал Л. Хай міцніє союз / Л. Шаповал // Радянська освіта. – Київ, 1971. – 27 берез. (№ 25). – С. 3.

81. **Проекція** у завтра // Радянська освіта. – Київ, 1971. – 12 трав. (№ 38). – С. 2.

1972

82. **Допомога** Радянського Союзу республіці Куба у постановці вищої і середньої спеціальної освіти // Вісник Київського університету. Серія історії / Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. – Київ, 1972. – № 14. – С. 92–97.

83. **Лоція** першокурсника / М. Грищенко, М. Ржецький // Радянська освіта. – Київ, 1972. – 8 квіт. (№ 29). – С. 2.

84. **Світла** туман не закриває // Радянська освіта. – Київ, 1972. – 25 лист. (№ 95). – С. 2.

1973

85. **Дидактичні** поради молодому викладачеві. – Київ : Вища школа, 1973. – 68 с. – (Бібліотека викладача).

86. **Мета** – готувати вчителя-дослідника // Радянська освіта. – Київ, 1973. – 31 берез. (№ 26). – С. 2.

87. **НОГ** студента – в учебные планы / Н. Грищенко, Н. Ржецкий // Вестник высшей школы. – Москва, 1973. – № 10. – С. 19–21.

1974

88. **Навчально-виховна** робота з першокурсниками. – Київ : Вища школа, 1974. – 124 с.

89. **Пополняются** психолого-педагогические знания / Н. М. Грищенко, И. П. Пакшин // Вестник высшей школы. – Москва, 1974. – № 6. – С. 51–54.

Про підвищення кваліфікації викладацьких кадрів вищої школи.

90. **Поколінням** – у спадок : з доповіді професора М. Грищенка на урочистому вечорі в Києві // Радянська освіта. – Київ, 1974. – 2 берез. (№ 17). – С. 3.

До 150-річчя з дня народження К. Д. Ушинського.

91. **Трудове** виховання студента, проблеми, перспективи // Радянська освіта. – Київ, 1974. – 18 груд. (№ 101). – С. 2.

92. **Університет:** проблеми педагогіки // Радянська освіта. – Київ, 1974. – 10 серп. (№ 64). – С. 2.

93. **К. Д. Ушинський** : (до 150-річчя з дня народження) [за заг. ред. С. А. Литвинова]. – Київ : Т-во «Знання», 1974. – 62, [2] с. – (Сер. 6 : Педагогічна, № 1). – Дарчий напис «В дар бібліотеці рідного Університету від автора – 7.ІІ.1974. Підпис».

У брошурі висвітлюється діяльність К. Д. Ушинського, його боротьба за народність освіти, розкриваються дидактичні поради і рекомендації, погляди на моральне виховання та інші питання.

1975

94. **Випробування** на міцність // Радянська освіта. – Київ, 1975. – 26 квіт. (№ 34). – С. 2.

Про розвиток освіти в роки Другої світової війни розповідає

завідуючий кафедрою педагогіки КДУ професор М. М. Грищенко.

95. **Спадщина** К. Д. Ушинського і питання педагогіки вищої школи : методична розробка / Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. – Київ : [б. в.], 1975. – 166 с. – З автографом.

1976

96. **Ред.: Сухомлинський В. О.** Вибрані твори : в 5 т. Т. 1. Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості. Духовний світ школяра. Методика виховання колективу / В. О. Сухомлинський ; [редкол.: О. Г. Дзеверін (голова),

М. М. Грищенко та ін. ; текст і приміт. О. Г. Дзеверін]. – Київ : Радянська школа, 1976. – 654, [2] с.

97. **Ред.: Сухомлинський В. О.** Вибрані твори : в 5 т. Т. 2. Формування комуністичних переконань молодого покоління. Як виховати справжню людину. Сто порад учителеві / В. О. Сухомлинський ; [редкол.: О. Г. Дзеверін (голова), М. М. Грищенко та ін. ; текст і приміт. В. З. Смаль]. – Київ : Радянська школа, 1976. – 670, [2] с.

1977

98. **Великий Жовтень** відкрив трудящим шлях до освіти // Вісник Київського університету. Історія / Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. – Київ, 1977. – Вип. 19. – С. 43-49.

99. **Жовтень** у моєму житті // Радянська освіта. – Київ, 1977. – 29 жовт. (№ 87). – С. 2.

Фрагмент із спогадів ученого.

100. **Ред.: Сухомлинський В. О.** Вибрані твори : в 5 т. Т. 3. Серце віддаю дітям. Народження громадянина. Листи до сина / В. О. Сухомлинський ; [редкол.: О. Г. Дзеверін (голова), М. М. Грищенко та ін. ; текст і приміт. С. П. Заволока]. – Київ : Радянська школа, 1977. – 670, [2] с.

101. **Ред.: Сухомлинський В. О.** Вибрані твори : в 5 т. Т. 4. Пависька середня школа. Розмова з молодим директором школи / В. О. Сухомлинський ; [редкол.: О. Г. Дзеверін (голова),

М. М. Грищенко та ін. ; текст і приміт. М. В. Черпінський]. – Київ : Радянська школа, 1977. – 638, [2] с.

102. **Ред.: Сухомлинський В. О.** Вибрані твори : в 5 т. Т. 5. Статті / В. О. Сухомлинський ; [редкол.: О. Г. Дзеверін (голова), М. М. Грищенко та ін. ; текст і приміт. О. Г. Дзеверін]. – Київ : Радянська школа, 1977. – 639, [1] с.

1979

103. **Ред.: Сухомлинский В. А.** Избранные произведения : в 5 т. Т. 1. Проблемы воспитания всесторонне развитой личности. Духовный мир школьника. Методика воспитания коллектива / В. А. Сухомлинский ; [редкол.: А. Г. Дзеверин (пред.), Н. М. Грищенко и др. ; текст и примеч. А. Г. Дзеверин]. – Киев : Радянська школа, 1979. – 686, [2] с.

104. **Ред.: Сухомлинский В. А.** Избранные произведения : в 5 т. Т. 2 Формирование коммунистических убеждений молодого поколения. Как воспитать настоящего человека. Сто советов учителю / В. А. Сухомлинский ; [редкол.: А. Г. Дзеверин (пред.), Н. М. Грищенко и др. ; текст и примеч. В. З. Смаль]. – Киев : Радянська школа, 1979. – 718, [2] с.

1980

105. **Ред.: Сухомлинский В. А.** Избранные произведения :

в 5 т. Т. 3. Сердце отдаю детям. Рождение гражданина. Письма к сыну / В. А. Сухомлинский ; [редкол.: А. Г. Дзевеверин (пред.), Н. М. Грищенко и др. ; текст и примеч. С. П. Заволока]. – Киев : Радянська школа, 1980. – 719, [1] с.

106. **Ред.: Сухомлинский В. А.** Избранные произведения : в 5 т. Т. 4. Павлышская средняя школа. Разговор с молодым директором школы / В. А. Сухомлинский ; [редкол.: А. Г. Дзевеверин (пред.), Н. М. Грищенко и др. ; текст и примеч. Н. В. Черпинский]. – Киев : Радянська школа, 1980. – 670, [2] с.

107. **Ред.: Сухомлинский В. А.** Избранные произведения : в 5 т. Т. 5. Статьи / В. А. Сухомлинский ; [редкол.: А. Г. Дзевеверин (пред.), Н. М. Грищенко и др. ; текст и примеч. А. Г. Дзевеверин]. – Киев : Радянська школа, 1980. – 678, [2] с.

1985

108. **Педагогіка** : навч. посіб. для вузів / А. М. Алексюк, М. М. Грищенко, О. В. Киричук [та ін.]. – Київ : Вища школа, 1985. – 295 с.

Матеріали про життя і діяльність

М. М. Грищенка

1959

109. **Університет** у 1920–1933 рр. // Історія Київського університету : 1834–1959 / [відпов. ред. О. З. Жмудський]. – Київ, 1959. – С. 341–354.

Про М. Грищенка. – С. 351.

1960

110. **Грищенко** Микита Минович // Українська радянська енциклопедія / редкол.: М. П. Бажан (голов. ред.), О. І. Білецький, І. К Білодід [та ін.]. – Київ, 1960. – Т. 3. – С. 454.

1962

111. **Ремезовський Й. Д.** XXII з'їзд КПРС – з'їзд будівників комунізму / Й. Д. Ремезовський // Вісник Київського університету. Серія історії / Київ. держ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. – Київ, 1962. – № 5, вип. 1. – С. 3–11.

1964

112. Грищенко Никита Минович // Педагогическая энциклопедия / редкол.: И. А. Каиров (глав. ред.), Ф. Н. Петров (глав. ред.) [и др.]. – Москва, 1964. – Т. 1. – С. 622–623.

1967

113. **З історії** університету // Київський ордена Леніна державний університет ім. Т. Г. Шевченка : довідник / [за ред. В. В. Цветкова]. – Київ, 1967. – С. 7–24.

«Справжніми вченими й організаторами роботи кафедр показали себе професори М. М. Грищенко, П. А. Лавров, В. А. Тарасенко, О. А. Бородін, Л. І. Кухаренко, С. І. Тихенко, А. О. Ішук, П. К. Заморій, М. М. Ключніков, І. В. П'ятницький, О. А. Шишловський, Г. М. Положій та ін.». – С. 22.

114. **Історичний** факультет // Київський ордена Леніна державний університет ім. Т. Г. Шевченка : довідник / [за ред. В. В. Цветкова]. – Київ, 1967. – С. 59–64.

Згадується вчений М. М. Грищенко. – С. 63.

115. **Партійна** і громадські організації університету // Київський університет за 50 років радянської влади / [редкол.: І. Т. Швець (голова) [та ін.]. – Київ, 1967. – С. 111–174.

Згадується професор М. М. Грищенко. – С. 171.

116. **Професорсько-викладацький** склад – вирішальна ланка підготовки спеціалістів // Київський університет за 50 років радянської влади / [редкол.: І. Т. Швець (голова) [та ін.]. – Київ, 1967. – С. 22–40.

Згадується викладач-киянин М. М. Грищенко. – С. 32.

117. **Сучасні** наукові дослідження університету // Київський університет за 50 років радянської влади / [редкол.:

І. Т. Швець (голова) [та ін.]. – Київ, 1967. – С. 87–102.

Згадується педагог М. М. Грищенко. – С. 89.

1968

118. **Грищенко** Микита Минович // Учені вузів Української РСР / редкол.: В. М. Попов (керівник), В. І. Полурез, Ю. П. Дяченко. – Київ, 1968. – С. 130.

1969

119. **Грищенко** Микита Минович // Радянська енциклопедія історії України. – Київ, 1969. – Т. 1. – С. 464.

120. **Про присвоєння** професорові Грищенку М. М. почесного звання заслуженого діяча науки Української РСР : указ Президії Верховної Ради УРСР (9 червня 1969 р., № 1954-VII) // Відомості Верховної Ради УРСР. – Київ, 1969. – № 25. – Ст. 196.

1970

121. **Вітаємо з ювілеєм!** // Радянська школа. – Київ, 1970. – № 9. – С. 108.

70-річний ювілей заслуженого діяча науки Української РСР, доктора педагогічних наук, професора Київського університету – Микити Миновича Грищенка.

122. **Присяжнюк К.** Професору Грищенку – 70 // Київський університет. – Київ, 1970. – 16 верес. (№ 27). – С. 3.

123. **Смолкіна А.** Його університети / А. Смолкіна, К. Присяжнюк // Вечірній Київ. – Київ, 1970. – 30 жовт. (№ 255). – С. 2.

Про педагога М. М. Грищенка.

1975

124. **Новомінський А.** Наставник / А. Новомінський // Радянська освіта. – Київ, 1975. – 27 верес. (№ 78). – С. 2.

Про М. М. Грищенка.

1979

125. **Грищенко** Микита Минович // Українська радянська енциклопедія : в 12 т. / гол. редкол.: О. К. Антонов, Б. М. Бабій, Ф. С. Бабичев [та ін.]. – 2-ге вид. – Київ, **1979**. – Т. 3. – С. 170.

1980

126. **Алексюк А.** М. М. Грищенко – 80 / А. Алексюк , Д. Сергієнко // Київський університет. – Київ, **1980**. – 22 верес. (№ 25). – С. 2.

127. **Грищенко** Никита Минович // Украинская советская энциклопедия / редкол.: М. П. Бажан (гл. ред.) [и др.]. – Киев, **1980**. – Т. 3. – С. 186.

1987

128. **Моносзон Э. И.** Становление и развитие советской педагогики (1917–1987 гг.) : кн. для учителя / Э. И. Моносзон. – Москва : Просвещение, **1987**. – 223 с.

Про М. М. Грищенко. – С. 179.

1988

129. **Грищенко** Никита Минович // Украинский советский энциклопедический словарь : в 3 т. / редкол.: Ф. С. Бабичев (гл. ред. УСЭ), Р. И. Вишневский, И. А. Дзеве́рин [и др.]. – Киев, **1988**. – Т. 1. – С. 473.

1990

130. **Від інституту соціального виховання до державного педагогічного інституту (1930–1945) // Київський державний педагогічний інститут ім. О. М. Горького 1920–1990 : історичний нарис / редкол.: М. І. Шкіль (голова), Г. І. Волинка, Ю. П. Гудзь [та ін.]. – Київ, **1990**. – С. 20–35.**

Про М. М. Грищенка. – С. 20–21.

131. **Майборода В. К.** Серце, віддане людям : до 90-річчя з дня народження М. М. Грищенка / В. К. Майборода, М. І. Шкіль // Радянська школа. – Київ, **1990**. – № 9. – С. 91–92.

1995

132. **Київський інститут соціального виховання (1930–33) як етап до створення педагогічного вузу (1933–45) // Український державний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова : історичний нарис, 1920–1995 / редкол.: М. І. Шкіль (голова), П. П. Хропко, О. Г. Лозовицький [та ін.]. – Київ, **1995**. – С. 22–50.**

Першим директором Київського інституту соціального виховання став Микита Минович Грищенко, який доклав багато

сил для створення нового вищого педагогічного навчального закладу.

1997

133. **Канішевська Л.** Використання педагогічної спадщини М. М. Грищенка в розбудові національної школи / Л. Канішевська // Історія в школі. – Київ, **1997**. – № 10/11. – С. 17–20.

134. **Коротєєва-Камінська В. О.** Українознавчий аспект змісту педагогічної освіти (1917–1995 рр.) / В. О. Коротєєва-Камінська ; ред. П. П. Кононенко. – Київ : Логос, **1997**. – 262 с.

Згадується М. М. Грищенко. – С. 3, 5, 61.

135. **Крисюк С. В.** Розвиток післядипломної освіти педагогічних кадрів в Україні (1944–1995 рр.) / С. В. Крисюк. – Львів : [Лонміо], **1997**. – 206, [2] с.

Згадується М. М. Грищенко. – С. 190.

2000

136. **Київський інститут соціального виховання (1930–1933 рр.)** як етап до створення педагогічного вузу (1933–1945 рр.) // Національний педагогічний університет імені Михайла Драгоманова : історичний нарис, 1920–2000 / [уклад.: П. В. Дмитренко, О. Л. Макаренко]. – Київ, **2000**. – С. 23–35.

Про М. М. Грищенка. – С. 23–24.

137. **Майборода В. М. М. Грищенко – керівник-організатор народної освіти України // Збірник наукових праць Української академії державного управління при Президентові України. – Київ, 2000. – № 2, ч. 4. – С. 391–395.**

Микита ГРИЩЕНКО

ректор
1930-1934 рр.

У житті післяреволюційного українського суспільства тридцять років були більш ніж суперечливими. Їх характеризували такі процеси, як відмова від нової економічної політики і згортання українізації, індустріальна гонитва і знищення селян-власників, зміцнення партійної диктатури й посилення тиску на національну інтелігенцію. Відчувалось наближення голоду...

Тим часом, продовжувалась культурна революція, що несла з собою ліквідацію неписьменності, перехід до обов'язкового чотирирічного навчання дітей і підпорядкування виховання особистості інтересам боротьби пролетаріату успішному здійсненню "цілей його диктатури" (В. Ленін).

У країні катастрофічно не вистачало спеціалістів, особливо вчительських кадрів. Шкільний перепис, проведений у грудні 1927 року, показав, що серед учителів лише 22,9 % мали вищу або середню освіту. Решта закінчила тільки середню або навіть початкову школу. Отже проблема вчительських кадрів була найгострішою. Вона розв'язувалась шляхом істотного збільшення кількості педагогічних інститутів і технікумів, скорочення строків навчання в них, зростання системи курсової підготовки.

Реформа школи у 20-ті роки вимагала створення мережі педагогічних вищих і середніх спеціальних закладів. У вересні 1930 року Раднарком УРСР прийняв постанову "Про реорганізацію мережі системи педагогічної освіти".

У зв'язку з цим відбулася реорганізація і Київського інституту народної освіти. Так, на базі факультету професійної освіти і педагогічний професійної освіти і фізико-хіміко-математичний. Останній, як і аналогічні інститути в Харкові та Одесі, призначався для підготовки вчителів вищої школи відповідних спеціальностей. З 1933 року вони увійшли до складу Київського державного університету.

На базі факультету соціального виховання в 1930 році було створено самостійний навчальний заклад - Київський інститут соціального виховання, який у перший рік свого існування мав таку структурну будову:

- шкільний факультет з чотирма відділами (історико-економічний, мовно-літературний, агробіологічний і техніко-математичний);
- педолого-педагогічний із дошкільним, дефектологічним і педолого-педагогічним відділами;

2001

138. **Дічек Н.** Грищенко Микита Минович / Н. П. Дічек
// Педагогічний словник / за ред. Ярмаченка М. Д. – Київ, **2001**. –
С. 124.

2002

139. **Гупан Н. М.** Українська історіографія історії педагогіки
/ Н. М. Гупан. – Київ : А.П.Н., **2002**. – 224 с.

М. М. Грищенко. – С. 29, 62, 161, 190.

140. **Юркова О.** Історично-археографічний інститут: плани
та діяльність (лютий–листопад 1934 р.) / О. Юркова // Спеціальні
історичні дисципліни: питання теорії та методики / НАН України,
Ін-т історії України, Від. спец. іст. дисциплін. – Київ, **2002**. –
Число 8/9, ч. 2 : Збірка наукових праць на пошану відомого
вченого, історика-українознавця, академіка Української
Могилянсько-Мазепинської Академії наук (м. Оттава, Канада)
Ярослава Івановича Дзири. – С. 358–370.

Про М. М. Грищенка. – С. 359, 361, 362, 365.

2003

141. **Дем'яненко Н.** Персоналії в історії становлення професійно-педагогічної підготовки Київського класичного університету / Н. Дем'яненко // Рідна школа. – Київ, 2003. – № 7 (882). – С. 53–55.

Про М. М. Грищенка. – С. 55.

142. **Дем'яненко Н. М.** Роль особистості викладача у становленні педагогіки як навчальної дисципліни (досвід Київського класичного університету) / Н. М. Дем'яненко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Соціологія. Психологія. Педагогіка. – Київ, 2003. – Вип. 17/18. – С. 67–70.

Про М. М. Грищенка. – С. 70.

2004

143. **Євтух В.** Триєдине покликання / В. Євтух, Н. Дем'яненко // Нариси історії Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 1934–2004 / [В. В. Різун, М. С. Тимошик, А. Є. Конверський та ін.]. – Київ, 2004. – С. 195–218.

Про М. М. Грищенка. – С. 214.

144. **Євтух В. Б.** Факультет соціології та психології: від сучасного до майбутнього через минуле // Наукові записки Київського національного університету імені Тараса Шевченка / Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. – Київ, 2004. – Т. 1 : [До 170-річчя Київського національного університету імені Тараса

Шевченка]. – С. 67–75.

Про М. М. Грищенка. – С. 72.

145. **Шевченко Л. В.** Грищенко Микита Минович / Л. В. Шевченко // Історичний факультет Київського національного університету імені Тараса Шевченка : минуле й сьогодення (1834–2004 рр.) / [редкол.: І. В. Верба, Б. М. Гончар, Г. Д. Казьмирчук (відп. ред.) та ін.]. – Київ, 2004. – С. 184.

2005

146. **Дічек Н. П.** Грищенко Микита Минович (1900–1987). Учитель, педагог, організатор освіти, фахівець з історії освіти в Україні / Н. П. Дічек // Українська педагогіка в персоналіях : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. : у 2 кн. / за ред. О. В. Сухомлинської. – Київ, 2005. – Кн. 2. – С. 465–473.

147. **Реформування КІНО і створення Київського педагогічного інституту (1933–1936) // Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, 1834–2004. Історія. Сьогодення. Перспективи / [В. П. Андрущенко, Г. І. Волинка, Н. Г. Мозгова та ін.]. – Київ, 2005. – С. 49–50.**

Про М. М. Грищенка. – С. 49.

148. **Шевченко Л. В.** Микита Минович Грищенко / Л. В. Шевченко // Зневажена Клію. – Київ, 2005. – С. 147–154.

2006

149. **Дергач М.** Вплив соціокультурного життя України початку ХХ століття на формування особистості (на матеріалі театрального мистецтва) / М. Дергач // Історико-педагогічний альманах. – Київ ; Умань, **2006**. – Вип. 2. – С. 24–29.

Про М. М. Грищенка. – С. 24.

150. **Мадзігон В.** Біля витоків національної педагогічної думки Інституту педагогіки. АПН України – 80! / В. Мадзігон // Рідна школа. – Київ, **2006**. – № 12 (923). – С. 35–37.

Згадується М. М. Грищенко. – С. 37.

151. **Майборода В.** Грищенко Микита Минович // Енциклопедія Сучасної України / редкол.: В. М. Дзюба, А. І. Жуковський, О. М. Романів [та ін.]. – Київ, **2006**. – Т. 6. – С. 504.

152. **Майборода В.** Микита Грищенко – учений, організатор народної освіти, управлінець / В. Майборода, А. Тимченко // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. – Київ, **2006**. – № 1. – С. 290–294.

153. **Шевченко Л. В.** Грищенко Микита Минович / Л. В. Шевченко // Українські історики ХХ століття : біобібліографічний довідник. – Київ, **2006**. – Вип. 2, ч. 3. – С. 54–55. – Серія «Українські історики».

154. **Андрущенко В. П.** Микита Грищенко, ректор (1930–1934 рр.) / В. Андрущенко // Наш університет. Дорога до Храму... / В. Андрущенко ; [відп. за вип.: І. І. Загарницька, В. Т. Тимошенко]. – Київ, **2009**. – С. 47–51.

155. **Грищенко Микита Минович** // Професори Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, 1944–2009 : біобібліографічний довідник / [уклад.: Г. І. Волинка, О. С. Падалка, Л. Л. Макаренко, В. П. Андрущенко (голов. ред.)]. – Київ, **2009**. – С. 149.

2011

156. **Антонюк Т. Д.** Освітня політика в Україні періоду 20-х – початку 30-х рр. ХХ століття : монографія / Т. Д. Антонюк. – Київ : «МП Леся», **2011**. – 231, [1] с.

Згадується М. М. Грищенко. – С. 24, 83.

2012

157. **Вовк Л.** З антології педагогіки / Л. Вовк // Освіта. – Київ, **2012**. – 12–19 верес. (№ 39/40). – С. 12.

Згадується завідуючий кафедрою педагогіки Київського університету Грищенко Микита Минович.

2014

158. **Автомонов П. П.** Життєвий і творчий шлях М. Грищенка, одного із фундаторів сучасної української педагогіки / П. П. Автомонов, О. Ф. Гук // Внесок учених Київського університету в розвиток освіти, підготовку педагогічних та наукових кадрів : матеріали студ. наук. конф. 25–26 квіт. 2014 р. : 180-річчю Київ. ун-ту присвячується / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ф-т психології, Каф. педагогіки ; [за заг. ред. А. А. Марушкевич]. – Київ ; Ніжин, **2014**. – С. 91–98.

159. **Грищенко** Микита Минович (1900–1987) // Професори Київського університету : біограф. довідник / Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка ; [упоряд.: С. Ю. Алтухова, К. В. Бойко, І. В. Ващенко та ін.]. – Київ, **2014**. – С. 113.

160. **Марушкевич А. А.** Досвід науково-педагогічної діяльності викладачів кафедри педагогіки Київського університету: актуальні ідеї / А. А. Марушкевич // Внесок учених Київського університету в розвиток освіти, підготовку педагогічних та наукових кадрів : матеріали студ. наук. конф. 25–26 квіт. 2014 р. : 180-річчю Київ. ун-ту присвячується / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ф-т психології, Каф. педагогіки ; [за заг. ред. А. А. Марушкевич]. – Київ ; Ніжин, **2014**. – С. 7–12.

Згадується М. М. Грищенко. – С. 10–11.

161. **Постолова О.** Внесок М. Грищенка й А. Алексюка в розвиток теорії педагогіки вищої школи / О. Постолова // Внесок учених Київського університету в розвиток освіти, підготовку педагогічних та наукових кадрів : матеріали студ. наук. конф. 25–26 квіт. 2014 р. : 180-річчю Київ. ун-ту присвячується / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ф-т психології, Каф. педагогіки ; [за заг. ред. А. А. Марушкевич]. – Київ ; Ніжин, **2014**. – С. 169–171.

2015

162. **Інформація** для дослідників у галузі історії педагогіки. Персоналія як тема історико-педагогічних досліджень : показник

тем дисертаційних досліджень зі спеціальності 13.00.01, закордированих у 1995–2014 роках // Історико-педагогічний альманах. – Умань, 2015. – Вип. 1. – С. 114–134.

Кандидатська робота А. А. Тимченко (2007) «Освітня діяльність та науково-педагогічні погляди М. М. Грищенка (1990–1987 рр.)». – С. 117.

2016

163. **Ємчук О. І.** Джерельно-інформаційний потенціал особових фондів Державного архіву м. Києва / О. І. Ємчук // Архіви України. – Київ, 2016. – № 3/4 (302/303). – С. 162–173.

Історію розвитку вітчизняної педагогічної науки складно уявити без імені М. М. Грищенка (1900–1987). Ф. Р-1536 «Грищенко Микита Минович – заслужений діяч науки УРСР, професор кафедри педагогіки Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка» налічує 137 одиниць зберігання та охоплює період 1940–1986 рр. – С. 170.

2017

164. **Марушкевич А.** Внесок у розвиток освіти та педагогічної науки України викладачів Київського університету / А. Марушкевич // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогіка. – Київ, 2017. – Вип. 1 (5). – С. 50–54.

Про М. М. Грищенка. – С. 50, 52.

2018

165. **Кузьменко Н. М.** Педагогічні ідеї С. Х. Чавдарова у сучасному вимірі / Н. М. Кузьменко // Внесок С. Х. Чавдарова (1892–1962) в розвиток педагогічної науки і практики : матеріали наук.-пед. читань, присвяч. 125-річчю від Дня народження С. Х. Чавдарова, 22 верес. 2017 / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ф-т психології, Каф. педагогіки ; [за заг. ред. А. А. Марушкевич]. – Ніжин, **2018**. – С. 38–48.

У співавторстві з М. М. Грищенком С. Х. Чавдаров надрукував аналогічну за змістом брошуру «Тарас Григорович Шевченко і народна освіта», а також низку популяризаторських статей у пресі.

Про М. М. Грищенка. – С. 43–44, 47.

166. **Марушкевич А. А.** Освіта і педагогічна наука в життєдіяльності С. Х. Чавдарова / А. А. Марушкевич // Внесок С. Х. Чавдарова (1892–1962) в розвиток педагогічної науки і практики : матеріали наук.-пед. читань, присвяч. 125-річчю від Дня народження С. Х. Чавдарова, 22 верес. 2017 / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ф-т психології, Каф. педагогіки ; [за заг. ред. А. А. Марушкевич]. – Ніжин, **2018**. – С. 5–11.

Про М. М. Грищенка. – С. 5.

167. **Москаленко А. М.** Особистісне і професійне зростання Сави Чавдарова як педагога і управлінця

/ А. М. Москаленко // Внесок С. Х. Чавдарова (1892–1962) в розвиток педагогічної науки і практики : матеріали наук.-пед. читань, присвяч. 125-річчю від Дня народження С. Х. Чавдарова, 22 верес. 2017 р. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ф-т психології, Каф. педагогіки ; [за заг. ред. А. А. Марушкевич]. – Ніжин, 2018. – С. 131–142.

Про М. М. Грищенка. – С. 139.

2019

168. **Грищенко** Микита Минович (1900–1987) // Професори Київського університету : короткий біогр. довідник / МОН України, Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка ; [редкол.: Л. В. Губерський (голова), О. К. Закусило, В. А. Бугров та ін. ; наук. ред. Ю. В. Латиш]. – Київ, 2019. – С. 123.

169. **Організація** та структура Київського інституту народної освіти // Історія Київського університету : монографія : у 2 т. / МОН України, Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка ; [керів. проекту Л. В. Губерський ; авт. кол.: В. Ф. Колесник, Г. М. Казакевич, О. Г. Сокирко та ін. ; за ред.: Л. В. Губерського, І. К. Патриляка, В. Ф. Колесника та ін.]. – Київ, 2019. – Т. 1. – С. 447–467.

Про М. М. Грищенка. – С. 465.

170. **Робота** Київського університету в евакуації // Історія Київського університету : монографія : у 2 т. / Київ. нац. ун-т імені

Тараса Шевченка ; [керів. проекту Л. В. Губерський ; авт. кол.:
В. Ф. Колесник, Г. М. Казакевич, О. Г. Сокирко та ін. ; за ред.:
Л. В. Губерського, І. К. Патриляка, В. Ф. Колесника та ін.]. – Київ,
2019. – Т. 1. – С. 699–707.

Про М. М. Грищенка. – С. 702–703.